

ЗАТВЕРДЖЕНО

педагогічною радою

(протокол 1 від 26.08.2022)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

«МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО.5 КЛАС»

Розроблено на основі [модельної навчальної програми](#)

[«Мистецтво. 5–6 класи» \(інтегрований курс\)](#)

(автори: Масол Л.М., Просіна О.В.),

якій надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795)

Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Мистецтво -6
5 класи» (Інтегрований курс)

(електронний підручник, автор: Масол Л. М.2022)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Вступна частина.

Особливості опанування мистецтва пов'язані з його унікальною освітньою місією — формування в людини ціннісних естетичних орієнтацій у процесі впливу на розум і почуття, свідомість і підсвідомість. Художні твори здатні пробуджувати креативний потенціал учнів для самореалізації та участі в соціокультурній творчості. Сучасні електронні мережі, долаючи культурні кордони, надають можливість отримувати художню інформацію в найрізноманітніших форматах; але вона потребує адекватної інтерпретації, критичного ставлення, естетичного оцінювання, тобто вміння вирізняти в інформаційних потоках справжні цінності й орієнтуватися на них. З огляду на швидку цифровізацію освітньо-комунікативного середовища зростає роль візуальної інформації в розвитку людини. Візуальною образністю пронизані тексти різної природи, зокрема глобальні масиви медіатекстів, які можуть мати як естетичний, так і антиестетичний вплив на учнів. Тому вивчення мистецтва має спрямовуватися на розвиток не лише загальної художньої культури особистості, а й низки ключових і предметних компетентностей, зокрема медіа-компетентності як чинника подолання загроз і викликів віртуальної реальності, формування естетичного імунітету.

Навчальна програма «Мистецтво» для 5 класу — це комплексна програма для адаптаційного циклу навчання, яка забезпечує наступність між початковою і базовою освітою, гнучкий перехід учнів від молодшого шкільного віку до підліткового, сенситивного для формування цінностей і пошуку життєвих сенсів, розвитку емоційного інтелекту і критичного мислення. Вона розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти, яким визначено **мету** мистецької освітньої галузі — цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Навчальна програма реалізує визначені в Державному стандарті ціннісні орієнтири та **ключові компетентності**, а саме: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки й технологій;

інноваційність; екологічна й інформаційно-комунікаційна компетентності; навчання впродовж життя; громадянська та соціальна компетентності; підприємливість і фінансова грамотність, а також пріоритетна для мистецької галузі культурна компетентність.

Мета інтегрованого навчання мистецтва досягається шляхом реалізації таких завдань:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів та естетичних потреб, емоційного інтелекту;
- формування системи художніх знань, яка відображає видову і жанрову специфіку та взаємодію мистецтв; опанування мистецької грамоти, насамперед музичної й візуальної;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; здатності брати участь у дискусіях на теми мистецтва, висловлювати й аргументувати власні думки, судження, пріоритети;
- здобуття мистецького досвіду в різних видах практичної діяльності; в індивідуальних, групових і колективних мистецьких проєктах; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до роботи в команді на засадах толерантності й партнерства;
- розвиток художніх здібностей, уяви та інтуїції, критичного і креативного мислення, інноваційності;
- формування потреб у естетизації середовища, готовності до участі в соціокультурному житті, до збереження і примноження мистецько-культурних цінностей.

Принципи, на яких ґрунтується програма та визначаються дидактичні пріоритети:

- дитиноцентризм та індивідуалізація, врахування вікових особливостей і природних здібностей учнів;
- систематичності, неперервності, наступності між початковою і базовою освітою, адаптаційним і основним циклами навчання;
- глокальної освіти – поєднання глобального (загальнолюдського), національного (державного) та локального (етнокраєзнавчого) аспектів змісту освіти;
- дидактичної інтеграції на основі взаємодії мистецтва і методів компаративістики, спрямованих на поліхудожній розвиток учнів;
- континуальності – єдності навчання і виховання особистості, художнього і технічного, емоційного та

раціонального, свідомого та інтуїтивного в процесі опанування мистецьких цінностей;

- варіативності змісту, засобів, методів і технологій навчання мистецтва;
- діалогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, партнерства, емоційно-енергетичної насиченості навчання;
- пріоритету художньо-творчої самореалізації учнів, пошуку особистісних сенсів у навчанні мистецтва;
- стимулювання мистецької самоосвіти, єдності формальної, неформальної та інформальної освіти.

Навчальна програма побудована на підґрунті компетентнісного, інтегративного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Компетентнісний підхід розглядається як позиції цілей і результатів загальної мистецької освіти, які вимірюються у відповідних формах контролю та оцінювання учнів, так і з позиції організації процесу навчання: добору доцільного змісту і відповідних художньо-педагогічних технологій.

Інтегративний підхід виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжгалузевих зв'язків, інтеграції навчання мистецтва із соціокультурним середовищем.

Особистісно зорієнтований підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, забезпечує розкриття творчого потенціалу і розвиток індивідуальних художніх здібностей учнів відповідно до інтересів і потреб.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток практичних умінь учнів у різних видах мистецтва, наскрізних навичок (soft skills) і здатності застосовувати їх у власній життєдіяльності.

Культурологічний підхід зумовлює розгляд мистецтва в широкому культурологічному контексті єдності цінностей культури національної та зарубіжної, народної, професійної, елітарної, популярної, традиційної та інноваційної; у результаті такого підходу в учнів має сформуватися цілісний художній образ світу, готовність до діалогу культур і бажання збагачувати особистісний культурний потенціал за допомогою ресурсів світового мистецтва (за формулою «людина в культурі — культура в людині»).

Структура програми та загальна характеристика її складників

Навчальна програма містить результативні, змістові та процесуальні складники, які структуровано за трьома відповідними рубриками «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності».

У рубриці **«Очікувані результати навчання»** конкретизовано вимоги до учнів окремо для 5 класу відповідно запропонованого змісту і з урахуванням чотирьох груп результатів, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти. До результатів варто зарахувати не лише грамотність і досвід в окремих видах мистецтва, а й міжпредметну естетичну компетентність, а також інтегративну медіа-компетентність у сфері мистецтва. Саме вони дають змогу учням/ученицям вирішувати міждисциплінарні проблеми, наприклад, під час виконання інтегративних галузевих і міжгалузевих проєктів.

Рубрика **«Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу»** побудована із застосуванням навчальних модулів модельної навчальної програми, що оптимізує освітній процес, робить його систематизованим і водночас гнучким, варіативним.

В основу конструювання змісту програми інтегрованого курсу «Мистецтво» і визначення структури й тематизму кожного року навчання обрано авторську концепцію поліцентричної інтеграції (Л.М. Масол), яка детермінує цілісну наскрізну побудову мистецької освіти впродовж усієї вертикалі від початкової до старшої школи на засадах художньо-світоглядних орієнтацій і культурно-мистецьких універсалій. Поліцентрична інтеграція передбачає виокремлення *домінантних* компонентів змісту (музичного та образотворчого), які поєднуються в єдиний тематичний цикл на основі певної художньо-дидактичної суперпозиції, що здатна інтегрувати окремі одиниці змісту.

У 5 класі, коли здійснюється поступовий перехід від початкової до базової освіти, універсальною суперпозицією інтеграції змісту є поняття **«види і мова мистецтв»**, що стає темою навчального року. Цей зміст розкривається на матеріалі музики, хореографії, графіки, живопису, скульптури, архітектури, театру, цирку, кіно, фотомистецтва, дизайну, також через їхню взаємодію.

У рубриці **«Види навчальної діяльності»** подано орієнтовний перелік видів діяльності учнів/учениць, в якому переважають художньо-практичні й творчі. Цей перелік може варіюватися і доповнюватися вчителем, вільним у виборі художньо-дидактичного матеріалу, кількості й тематики мистецьких проєктів – індивідуальних, групових, колективних. Надані діяльнісні орієнтири й діяльнісні форми інтеграції запроваджуються через диференційовані завдання різного рівня складності з урахуванням художніх інтересів і можливостей учнів, що сприяє розвитку креативного потенціалу особистості.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст	Орієнтовні види навчальної
-------------------------------	--------------------	----------------------------

	інтегрованого курсу	діяльності
Розділ І. Народне і професійне мистецтво (16 год, з них 1 – резервний час)		
Учень(учениця) – 1.Пізнає різні види мистецтва, інтерпретує художні образи, виявляє ціннісне емоційне ставлення до мистецтва 1.1. Описує особливості мови музики - вокальної та інструментальної, засобів музичної виразності (мелодія, темп, динаміка, тембр, регістр), розрізняє види оркестрів, групи симфонічного оркестру, порівнює мову музики з мовами інших видів мистецтва, наводить приклади творів. 1.2. Сприймає музичні твори, передає свої враження від них вербально/невербально, різними художніми засобами, застосовує відповідну термінологію, наводить прикладизв'язків музики з життям, з іншими видами мистецтва. 2.Виявляє художньо-образне мисленняпід час творчої діяльності в різних видах мистецтва 2.1.Бере участь у виконавській творчості: співає, зокрема народні пісні та їх обробки (в хорі/ансамблі/соло), грає на елементарних музичних інструментах. 2.2. Імпровізує (вокальні інтонації, ритмічний супровід до пісні, танцювальні рухи тощо). Поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду. 2.3. Створює пластичні рухи під музику.	<i>Вступ.</i> Походження мистецтва, виникнення музики, музичних інструментів, танців. Художній образ – основа сприймання і розуміння змісту твору мистецтва. Роль музики в житті людини. Спільні поняття для різних видів мистецтва: гармонія, канон тощо. <i>Модуль 1 (домінантний). Види і мова музичного мистецтва.</i> Народна і професійна музика. Особливості українського музичног фольклору. Календарно-обрядові, родинно-побутові, ліричні, історичні й гумористичні пісні у дзеркалі традицій і сучасності. Українські народні музичні інструменти (кобза, бандура, цимбали, ліра, дримба тощо), оркестри народних інструментів. Мелодії та музичні інструменти Індії, Китаю. Вокальна та інструментальна музика. Співочі голоси.	Спів народних і сучасних авторських пісень з пластичним інтонуванням, з жестами й рухами. Інсценізації народних пісень і обрядів, насамперед поширених у культурному середовищі рідного краю з усвідомленням національної ідентичності. Гра на елементарних дитячих інструментах, зокрема на вироблених власноруч. Експериментування зі звуками різних властивостей. Імпровізація , супроводу до пісні, мелодій до віршів, інтонацій і діалогів. Виконання ритмічних послідовностей, партитур, диригенських схем.. Музично-дидактичні ігри (ребуси, вікторини тощо). Участь у колективних, групових та індивідуальних мистецьких проєктах (зокрема екологічних) з виявом ініціативності, креативного мислення. Застосовування цифрових технологій у презентаціях. Сприймання, аналіз-

3.Пізнаєсебечерезвзаємодіюзмистецтвом, регулює власний емоційний стан. 1.1.Характеризує власну творчу діяльність за визначеними критеріями, визначає її сильні й слабкісторони. 3.2.Презентує результати власної творчості публічно, пояснює свій задум, визнаєможливість різного втілення творчого задуму. 3.3.Долучається до музичних заходів; мистецьких дослідницьких проєктів. Виконує різні ролі в спільному творчому процесі, висловлює свою думку в обговореннях музичних творів, використовує різні види інформації під час спільної творчості. 3.4.Розпізнає емоції й почуття від сприймання музики, мистецьких творів, пояснює власні вподобання, вплив мистецтва на зміну емоційного стану.	Види хорів. Тембри музичних інструментів. Симфонічна музика. Види оркестрів: симфонічний, духовий, естрадний. Сучасні обробки народної і класичної музики. <i>Модуль 2. Види і мовасценічних мистецтв.</i> Мовахореографії. Народні танці: українські (гопак, козачок, коломийка , шевчик) , польські (мазурка, полонез, краков'як), чеські (полька) та ін. Танцювальні традиції народів Сходу.	інтерпретація музичних творів, порівняння з творами інших видів мистецтва з дотриманням відповідної термінології та норм грамотного українського мовлення. Участь у дискусіях з тем мистецтва, музики, висловлювання власних емоційних вражень, ціннісних ставлень та критичних суджень. Добір видів музичної діяльності для емоційного задоволення, зняття втоми. Пошук і використання матеріалів різної природи (текстових, ілюстративних, аудіо-відео, фото- тощо) з усвідомленням норм авторського права. Використання медіа для здійснення віртуальних екскурсій.
4.Використовуєінформаційнесередовищеувласнійтворчостітахудожнійкомунікації 4.1.Обирає різні способи творення для художнього самовираження (ілюстрації, фото тощо). Шукає й добирає аудіо-,відео-,ілюстративніітекстові матеріалізрізнихджерел. 4.2.Визначає з допомогою вчителя чи інших осіб достовірність джерела інформації про мистецтво. Розумієзначенняправильногооформлення цитат із покликанням на автора.		

Розділ II. Взаємодія і синтез мистецтв (19 год., з них 1 – резервний час)

Учень (учениця)– 1. Пізнає різні види музичного мистецтва, інтерпретує художні образи, виявляє ціннісне емоційне ставлення до мистецтва 1.1. Пояснює засоби виразності музики, художнього образу у творах сценічних і екранних мистецтв, наводить приклади творів, зокрема в царині кольоромузики. 1.2. Сприймає музичні, сценічні й екранні твори і висловлює власне ставлення до них. Передає свої враження вербально із застосуванням відповідної термінології та невербально, різними художніми засобами. Наводить приклади взаємодії і синтезу мистецтв.	<i>Модуль 1 (домінантний). Види і мова музичного мистецтва.</i> Зв'язок музичного мистецтва з літературою. Музика в цирку, театрі, кіно. Музичні ансамблі: вокальні, інструментальні, вокально-інструментальні. Музика свят і розваг. Музичні фонтани. Кольоромузика. <i>Модуль 2. Види і мова сценічних мистецтв.</i> Специфіка мови циркового мистецтва. Види і мова театру: драматичного, лялькового, музичного (опера, балет, мюзикл). Пантоміма. Мова хореографії. Сценографія. Хореографічні ансамблі. Театр і цирк Сходу. Флешмоби. Карнавал як синтез мистецтв. <i>Модуль 3 (домінантний). Види і мова візуальних/образотворчих мистецтв.</i> Візуальні мистецтва і література.	Спів сучасних авторських пісень з пластичним інтонуванням, жестами й рухами. Гра на елементарних дитячих інструментах, зокрема на вироблених власноруч. Експериментування зі звуками різних властивостей. Імпровізація супроводу до пісні, мелодій до віршів. Виконання ритмічних послідовностей, партитур. Музично-дидактичні ігри (ребуси, вікторини тощо). Створення графічних, і живописних композицій у різних техніках. Виконання скульптурних зображень, аплікацій, інсталяцій, дизайнерських робіт. Участь у колективних, групових та індивідуальних мистецьких проєктах з виявом умінь працювати в команді, ініціативності, креативного мислення. Застосовування цифрових технологій у презентаціях. Сприймання, аналіз-інтерпретація і порівняння творів різних видів мистецтва,
2. Виявляє художньо-образне мислення під час творчої діяльності в музиці й інших видах мистецтва 1.1. Бере участь у виконавській творчості: співає, грає на елементарних музичних інструментах, долучається до флешмобів. Відтворює характерні особливості сценічного персонажа в мовленні, міміці, пластиці тіла. 1.2. Імпровізує інтонації, ритми, рухи. Поєднує засоби різних видів мистецтва у власній творчості. 1.3. Використовує в музичній діяльності художню літературу, знання і вміння з інших сфер культури та мистецтва. Бере участь у флешмобах, концертах та інших мистецьких заходах. 3. Пізнає себе через взаємодію з музикою,		

регулює власний емоційний стан

3.1. Характеризує власну творчість за визначеними критеріями. Чітко визначає сильні й слабкі сторони своєї музичної діяльності, визначає, що саме потрібно ще удосконалити.

3.2. Презентує результати власної творчості публічно, пояснює свій задум, визнає можливість різного втілення творчого задуму.

3.3. Долучається до мистецьких заходів; дослідницьких проєктів. Бере участь у театральній діяльності, пантомімі. Виконує різні ролі в спільному творчому процесі, висловлює свою думку в обговореннях мистецтва, впливу програм телебачення і дизайну середовища, використовує різні види інформації.

3.4. Розпізнає емоції й почуття від сприймання музичних творів і описує власні мистецькі вподобання. Пояснює вплив музики на зміну емоційного стану. Розуміє, який вид художньо-творчої діяльності покращує емоційний стан.

4. Використовує інформацію середовища у власній творчості та художній комунікації

4.1. Обирає різні способи творення для художнього самовираження (ілюстрації, фото тощо). Шукає й добирає з допомогою вчителя чи інших осіб аудіо-, відео-, ілюстративні текстові матеріали з різних джерел, упорядковує їх. Розуміє значення музики в міжособистісній комунікації, ролі

Роль художника у театрі, цирку, кіно, зокрема у створенні мультфільмів.

Особливості афіш, декорацій.

Модуль 4. Види і мова візуальних / пластичних мистецтв.

Створення театральних костюмів, масок, ляльок.

Споруди й інтер'єри театрів.

Фотомистецтво.

Мова художньої фотографії.

Види дизайну (графічний, промисловий, ландшафтний, комп'ютерний).

Архітектурні ансамблі.

Садово-паркове мистецтво.

Модуль 5. Види і мова візуальних / екранних мистецтв.

Види кінематографу: художнє, анімаційне, документальне.

Мова ігрового кіно.

Види мультфільмів (мальовані, лялькові,

пластилінові, комп'ютерні).

Мистецтво і медіа.

насамперед сценічних та екранних, з дотриманням відповідної термінології та норм грамотного українського мовлення.

Участь у дискусіях з тем мистецтва, висловлювання власних емоційних вражень, ціннісних ставлень та критичних суджень щодо художніх творів.

Добір видів художньої діяльності для емоційного задоволення, зняття втоми.

Пошук і використання художніх матеріалів різної природи (текстових,

ілюстративних, аудіо-відео-фото-тощо) з усвідомленням норм авторського права.

Використання медіа для художньо-творчого самовираження, здійснення віртуальних екскурсій.

інформаційного середовища на розвиток і поширення мистецтва.

4.2. Визначає з допомогою вчителя чи інших осіб достовірність джерела інформації про мистецтво.

Розуміє значення правильного оформлення цитат із покликанням на автора.

